

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ»

Рівень вищої освіти: *перший(бакалаврський)*

Галузь знань: **05 Соціальні та поведінкові науки**

Спеціальність: **053 «Психологія»**

Освітня програма: **«Психологія»**

Статус навчальної дисципліни: *обов'язкова*

Мова навчання **українська**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Протокол від _____ № _____

СХВАЛЕНО

Вченою радою навчально-
наукового інституту/факультету
Протокол від _____ № _____

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Психологія»

_____
(підпис)

Бурлакова І.А.
(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні кафедри психології та педагогіки
Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Протокол від 20.06.2023 № 20

Вікова психологія та психологія розвитку // Робоча програма навчальної
дисципліни. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
2023. 17 с.

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри психології та педагогіки, кандидат педагогічних наук,
Горіна О.Т.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Людмила ПРИСНЯКОВА, завідувачка кафедри психології ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет, кандидат психологічних наук, доцент.

Наталя КУЧИНОВА, завідувачка кафедри соціально-гуманітарної підготовки та
права, канд.психол.н., доцент Західнодонбаського інституту ПрАТ «ВНЗ»
Міжрегіональна Академія управління персоналом,

**Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної
дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри, протокол – розробника РПНД	Зміст змін	Підпис завідувача
2023/2024	від 20.06.2023 № 20		
20__/20__			
20__/20__			
20__/20__			
20__/20__			

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів ЄКТС	3	
Загальна кількість годин:	90 / 90 год.	90 / 90 год.
Рік підготовки:	2	2
Семестр:	3-4	3-4
Лекції	10/20 год.	4/4 год.
Семінарські	10 /10 год.	4
Практичні	10 год.	-
Самостійна та індивідуальна робота	70/60 год.	86/86 год.
Підсумковий семестровий контроль:	Залік / Екзамен	Залік / Екзамен

Мета вивчення навчальної дисципліни «Вікова психологія та психологія розвитку»

– ознайомити здобувачіввищої освіти з основними положеннями сучасної вікової психології. Одержані в курсі психологічні знання та вміння допоможуть майбутньому практичному психологу в оптимальній організації психологічної служби в суспільстві. В матеріалах курсу надані основні дослідження в області вікової психології;

- вивчити основні методологічні та теоретичні засади, методи дослідження психологічних явищ, які властиві та характеризують людину на різних вікових етапах розвитку;

– формувати самосвідомість та професійну свідомість, готовність до професійного навчання та саморозвитку, набуття майстерності за принципом «навчання протягом всього життя»;

- формувати науковий світогляд.

Вивчення «Вікова психології та психології розвитку» сприятиме формуванню таких *компетентностей за ОПП*:

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів що характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК2 - знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК4 - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК/ФК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Програмні результати навчання:

ПРН1 - аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання;

ПРН2 - розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН4 - обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел

Постреквізити: всі дисципліни професійної підготовки.

Обсяг навчальної дисципліни: Додатки 1.1; 1.2 (оновлюється щорічно).

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Тема 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, НАУКОВІ КАТЕГОРІЇ ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Місце вікової психології та психології розвитку в системі психологічних знань. Міжпредметні зв'язки вікової психології та психології розвитку з іншими науками.

Об'єкт вікової психології, його специфіка. Предмет і завдання вікової психології. Основні категорії вікової психології. Поняття про вік: біологічний, соціальний, психологічний. Структура і динаміка віку. Центральні та часткові психічні новоутворення віку. Центральна і бічна лінії розвитку. Соціальна ситуація розвитку. Революційні, еволюційні та ситуативні зміни психіки.

Тема 2. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ.

Історичні витoki вікової психології. Роль античних мислителів у становленні генезисного підходу до психіки людини (Аристотель, Зенон, Діоген). Внесок мислителів Сходу в психологічні аспекти навчання і виховання в період Середньовіччя. Ідеї вікової мінливості психіки у працях чеських (Я.А. Коменський), французьких (Ж.-Ж. Руссо, К.А. Гельвецій), англійських (Дж. Локк), російських (В.М. Татіщев, О.М. Радищев), німецьких (Тідеман) та українських (І. Гізель, Г. Кониський) вчених XVII – XVIII ст.

Основні передумови виділення вікової психології в самостійну область психологічної науки у XIX ст. Завершення формування вікової психології у XX ст.

Тема 3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У ВІКОВІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Особливості психологічного обстеження осіб різного віку. Організаційні методи вікової психології (порівняльний метод, лонгітюдний метод, комплексний метод). Методи збору емпіричних даних: спостереження, експеримент, аналіз індивідуальних випадків, тести, методики самозвіту, проєктивні методики. Вікові обмеження у застосуванні експерименту. Специфіка опитування дітей, підлітків, юнацтва, дорослих та людей похилого віку. Особливості проведення спостереження за особами різного віку. Аналіз процесу та продуктів діяльності людей різного віку. Тестування у віковій психології. Проблема норми та відхилення у психічному розвитку. Труднощі у проведенні психологічних обстежень з особами різного віку та шляхи їхнього подолання. Проблема інтерпретації емпіричних даних.

Тема 4. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ДИНАМІКА ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ОНТОГЕНЕЗІ.

Розвиток і формування. Особливості психічного розвитку. Кількісні та якісні зміни людської психіки. Вироблення загальних психічних властивостей особистості. Переходи від нижчих до вищих форм психічного життя. Закономірності психічного розвитку. Рушійні сили розвитку психіки. Природне та соціальне у психічному розвитку. Зовнішні та внутрішні умови розвитку. Навчання, виховання і розвиток психіки.

Тема 5. ПРОБЛЕМА ПЕРІОДИЗАЦІЇ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Проблема періодизації психічного розвитку. Теорія розвитку вищих психічних функцій Л.С. Виготського. Погляди на психічний розвиток Л.І. Божович, В.В.

Давидова, Г.С. Костюка, О.М. Леонтєва, Д.Б. Ельконіна, С.Д. Максименко. Поняття вікового новотвору як нового типу будови особистості. Поняття про періодизацію психічного розвитку. Періодизації за зовнішніми ознаками розвитку. Періодизації за однією ознакою розвитку. Періодизації на основі суттєвих ознак психічного розвитку. Порівняльні характеристики класифікації Бромлея, Векслера, Бунака, Гінзбурга. Розвиток інтелекту. Дослідження Ж. Піаже.

Тема 6. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ПЕРІОД РАНЬОГО ДИТИНСТВА.

Новонародженість та розвиток немовляти. Криза новонародженості. Дитячий вік. Соціальна ситуація розвитку. Завдання розвитку. Провідний тип діяльності - емоційно-безпосереднє спілкування. Синдром дефіциту спілкування. М. І. Лісіна про функцію й форми спілкування в дитячому віці. Основні психологічні новотвори віку - ходьба, перше слово, предметні маніпуляції. Характеристика автономної мови дитини. Криза першого року.

Тема 7. ПСИХІЧНИЙ ТА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.

Ранній вік. Криза трьох років Соціальна ситуація і завдання розвитку в ранньому віці. Провідний тип діяльності - гарматно-предметна. Розвиток спілкування. Виникнення сюжетної гри. Основні психологічні новотвори раннього віку. Феномен «Я сам». Криза трьох років.

Тема 8. ПСИХОЛОГІЯ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА (ЗРІЛОГО ДИТИНСТВА).

Дошкільний вік Соціальна ситуація розвитку. Завдання розвитку в дошкільному віці. Провідний тип діяльності - сюжетно-рольова гра. Види ігор. Теорії гри. Закономірності розвитку гри. Роль гри для психічного розвитку дитини. Образотворча діяльність і її значення для психічного розвитку дитини. Сприйняття казки. Елементарна праця. Розвиток спілкування. Навчання. Основні психологічні досягнення дитини дошкільного віку. Перше народження особистості. Виникнення особистої свідомості. Криза сімох років. Симптом втрати безпосередності. Проблема готовності дитини до шкільного навчання.

Молодший шкільний вік Соціальна ситуація розвитку. Завдання розвитку в молодшому шкільному віці. Провідний тип діяльності - навчальна діяльність. Теорії навчання: асоціативно-рефлекторна й діяльнісна. Предмет навчальної діяльності. Структура навчальної діяльності. Динаміка навчальної діяльності. Діагностика сформованості навчальної діяльності. Основні психологічні новотвори молодшого школяра в системі розвиваючого навчання. Навчання і психічний розвиток. Взаємозв'язок навчальної діяльності з іншими видами діяльності (гра, праця спілкування).

Тема 9. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ.

Натуральний ряд розвитку (процеси фізичного дозрівання). Загальна

характеристика пубертатного періоду: соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, центральні новоутворення. Зміна зовнішності в підлітковому віці. Комплекс дисморфоманії в підлітковому віці. Підлітковий егоцентризм. Розвиток пізнавальних процесів в підлітковому віці. Розвиток самосвідомості підлітка. Мотиваційна сфера підлітка. Статева ідентичність та гендерні особливості в підлітковому віці. Підліток у соціальному середовищі та сім'ї. Проблема маргіналізації та девіацій в підлітковому віці. Підліток в неблагополучній родині. Криза підліткового віку: її симптоми та шляхи подолання. Неформальні підліткові групи. Девіантна та делінквентна поведінка підлітків. Проблема криміналізації та її профілактики в підлітковому середовищі.

Тема 10. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ.

Психологічні особливості юнацького віку. Міжособистісні прихильності. Дружба. Психосексуальний розвиток та взаємовідносини між юнками та дівчатами.

Психологічна характеристика юнацького віку: соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, центральні новоутворення. Розвиток пізнавальної сфери у юності. Мотиви поведінки і ціннісні орієнтації в період юності. Формування правосвідомості. Неформальні молодіжні групи. Проблема маргіналізації та девіацій в юнацькому віці. Проблема криміналізації та її профілактики в молодіжному середовищі. Етапи становлення професійного самовизначення в юнацькому віці. Проблема формування професійних мотивів, інтересів, професійних здібностей і якостей особистості. Професійна орієнтація. Формування особистої ідентичності в ранній юності.

Тема 11. ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Гендерні особливості психічного розвитку особистості юнацького віку. Пошук сенсу життя. Інтеграція особистості. Я-концепція у юності. Дружба та кохання в юнацькому віці. Криза юнацького віку: її симптоми та шляхи подолання.

Вплив гендерних стереотипів на спілкування та поведінку людини. Соціально-психологічний аналіз гендерних ролей: традиційні гендерні ролі, норми жіночих та чоловічих гендерних ролей, гендернорольові дисгармонії, гіпергендерна поведінка. Гендерні стереотипи та вік. Гендерна соціалізація у дитячому та підлітковому віці.

Генезис емоційних прихильностей. Дружба в юнацькому віці. Вікова динаміка дружби в міжособистісних відносинах. Психосексуальна ідентифікація та засвоєння статевої ролі. Психологія юнацької сексуальності. Дружба та любов юнаків і дівчат. Диференційно-психологічні аспекти психосексуального розвитку.

Тема 12. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОРΟΣЛОЇ ЛЮДИНИ.

Психологія ранньої та середньої дорослості, загальна характеристика: соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, центральні новоутворення. Основні соціальні завдання ранньої дорослості. Розвиток особистості в ранній дорослості. Загальна характеристика середньої дорослості: соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, центральні новоутворення. Розвиток сенсорно-перцептивної сфери, пам'яті та уваги. Інтелектуальні зміни: мінливий і кристалізований інтелект. Емоційно-вольова сфера людини у період середньої дорослості. Зміна соціальних ролей. Досягнення зрілої громадської та соціальної відповідальності. Криза середини життя.

Тема 13. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗРІЛОЇ ЛЮДИНИ.

Вікові характеристики зрілої людини Зрілість як вищий рівень розвитку індивіда. Структура розвитку психофізіологічних функцій дорослої людини. Самоактуалізація середини життя - дилема «вільного» і «необхідного». Криза середини життя. Генеративність як центральна проблема середини життя. Концепція С. Л. Рубінштейна про два способи існування. Індивідуальність як головне завоювання зрілості, свідомість відповідальності й прагнення до неї. Фізична зрілість, психологічна й особистісна зрілість. Характер взаємовпливу властивостей і якостей, фізичного й духовного в людини. Особистісні змісти. Особливості психологічного захисту в дозрілих літах.

Тема 14. 15. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНЬОЇ ДОРΟΣЛОСТІ ТА СТАРІННЯ

Загальна характеристика пізньої дорослості: соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, центральні новоутворення. Теорії старіння. Соціально-психологічні зміни в похилому віці. Вихід на пенсію та зміна статусу. Вразливість людини похилого віку. Особливості сенсорно-перцептивної сфери, пам'яті та уваги. Згасання інтелекту. Емоційно-вольові зміни. Депресія та тривоги. Пристосування до важких втрат. Думки про смерть та страх перед смертю. Етапи помирання.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

З навчальної дисципліни **«Вікова психологія та психологія розвитку»** передбачено:

- для денної форми навчання – 3/3 кредити на рік (90/90 год)
- для заочної форми навчання – 3/3 кредити на рік (90/90 год).

Критерії та засоби оцінювання успішності навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

За результатами аудиторної роботи здобувач денної форми навчання має отримати максимальну кількість 30 балів (кожне заняття оцінюється за п'ятибальною шкалою); за результатами самостійної роботи – 15 балів та за результатами індивідуальної роботи – 15 балів. Таким чином бали за поточний контроль (40-60 балів). Бали за результатами успішного складання заліку/екзамену (20-40 балів). Загальна сума балів – 60/100.

За результатами аудиторної роботи здобувач заочної форми навчання має отримати максимальну кількість 20 балів (кожне заняття оцінюється за п'ятибальною шкалою); за результатами самостійної роботи – 30 балів та за результатами індивідуальної роботи – 10 балів. Таким чином бали за поточний контроль: 40-60 балів. Бали за результатами успішного складання заліку/екзамену : 20-40 балів. Загальна сума балів – 60/100. Максимальна кількість балів з дисципліни: 100 балів.

Для навчальної дисципліни **«Вікова психологія та психологія розвитку»** засобом діагностики знань (успішності навчання) виступає **залік** (за результатами навчання в I семестрі) та **екзамен** (за результатами навчання в II семестрі).

Критерії та засоби оцінювання успішності навчання
Критерії оцінювання успішності навчання

Б ал и	Пояснення
5	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
4	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
3	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками .
2	Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо ; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1	Курсант, студент, слухач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті

Для навчальної дисципліни «**Вікова психологія та психологія розвитку**» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають:
залік/екзамен

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку/екзамену
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Для навчальної дисципліни **«Вікова психологія та психологія розвитку»** засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: поточний контроль (усний та письмовий), есе, доповіді, завдання індивідуальної та самостійної роботи, підсумковий контроль **залік/екзамен**.

**ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ»**

Освітній ступінь *бакалавр*
Спеціальність **053 «Психологія»**
на **2023 / 2024** навчальний рік

Форма навчання: ДЕННА Обсяг: **3** кредити ЄКТС (**90** годин)
Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти
Курс **II** Групи **Б-ПС-241/242**

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ.заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
III семестр							
1	Предмет, завдання, наукові категорії «Вікової психології та психології розвитку»	16	6	2	2	2	12
2	Історія становлення «Вікової психології...»	16	6	2	2	2	12
3	Методи дослідження «Вікової психології»	14	6	2	2	2	12
4	Закономірності та динаміка психічного розвитку в онтогенезі	14	6	2	2	2	12
5	Проблема періодизації психічного розвитку	15	6	2	2	2	12
	Разом за семестр	90	30	10	10	10	60
	Форма підсумкового контролю		залік				
1	2	3	4	5	6	7	8
IV семестр							
6	Особливості психічного розвитку в період раннього дитинства	8	2	2			6
7	Психічний та особистісний розвиток дитини дошкільного віку	10	4	2	2		6
8	Психологія молодшого школяра	8	2	2			6
9	Психологія особистості підлітка	10	4	2	2		6

10	Психологічні особливості юнацького віку	8	2	2			6
11	Гендерні особливості психічного розвитку особистості юнацького віку	10	4	2	2		6
12	Психологія особистості дорослої людини	8	2	2			6
13	Психологія особистості зрілої людини	10	4	2	2		6
14	Психологія особистості пізньої дорослості та старіння	8	2	2			6
15	Психологія особистості пізньої дорослості та старіння	10	4	2	2		6
		90	30	20	10		60
	Разом за рік	180	60	30	20	10	120
	<i>Форма підсумкового контролю</i>	<i>Екзамен</i>					

Розглянуто на засіданні кафедри психології та педагогіки
Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Протокол від 20.06.2023 № 20

**Завідувачка кафедри
психології та педагогіки**

Вікторія КОРНІЄНКО

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	обсяг Загальний годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ.заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
IV семестр							
6	Особливості психічного розвитку в період раннього дитинства	8		2			
7	Психічний та особистісний розвиток дитини дошкільного віку	10					
8	Психологія молодшого школяра	8					
9	Психологія особистості підлітка	10					
10	Психологічні особливості юнацького віку	8					
11	Гендерні особливості психічного розвитку особистості юнацького віку	10		2			
12	Психологія особистості дорослої людини	8					
13	Психологія особистості зрілої людини	10					
14	Психологія особистості пізньої дорослості та старіння	8					
15	Психологія особистості пізньої дорослості та старіння	10					
	Разом за семестр	90		4			86
	Разом за рік	180		8			172
	Форма підсумкового контролю	ЕКЗАМЕН					

Розглянуто на засіданні кафедри психології та педагогіки
Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Протокол від 20.06.2023 № 20

**Завідувачка кафедри
психології та педагогіки**

Вікторія КОРНІЄНКО

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ»

Освітній ступінь *бакалавр*
Спеціальність **053 «Психологія»**
на **2023 / 2024** навчальний рік

Основні нормативні акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» № 1401-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 28, (ст.532).
2. Закон України "Про вищу освіту". Київ. 2014 (ост.зміни лютий 2021).
3. Закон України "Про освіту"(набрав чинності 28.09.2017 р.)
4. Етичний кодекс психолога. – Режим доступу:
<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>

Основна: (Базова)

Підручники, посібники:

1. Вікова психологія: навч. посіб. : рекомендовано МОН України / О.П. Сергєєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О.В. Пасєка; Київ. ун-т ім. Б.Грінченко. Київ : Центр учб. літ., 2018.
2. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. рекомендовано МОН України. Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т.Г. Шевченка. Київ : Центр учб. літ. 2018.
3. Горіна О.Т. Формування професійних компетентностей здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності «Психологія». *Науковий вісник Мелітопольського педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 1(26) 2021.с.77-83.
4. Діхтяренко С. Ю., Шулдик А. В., Шулдик, Г. О., Данилевич Л.А. Загальна психологія. Практичні заняття : навч. посіб. Умань : Візаві. 2021. 245 с.
5. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
6. Ільїна Н. М., Мисник С. О. Загальна психологія: теорія та практикум: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2017. 352 с.

7. Ільїна Н.М. Психологія творчості та обдарованості : навч. посіб. Суми: Університет. кн., 2018. 227 с.
8. Загальна психологія: хрестоматія : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / уклад.: О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. Київ : Каравела, 2018. 640 с.
9. Засекина Л.В, Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. Київ: Всеукраїнське спец. вид-во «Медицина», 2018. 216 с.
10. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
11. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вид. 3- те, переробл. та допов. Київ: Центр навчальної літератури, 2018. 272 с.
12. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра. 2020. 564 с.
13. Психолого-педагогічні та правові засади поліції із захисту прав дитини: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук доц. Д.В. Швеця. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС. 2020. 284 с.
14. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 296 с.

Допоміжна та додаткова література Монографії:

1. Гао Вейчжень Г. Глобальна освіта: системний та інституціональний виміри: Монографія за наук. ред. В. П. Беха. Київ, Каравела, 2019.
2. Горіна О.Т. Формування професійних компетентностей здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності «Психологія». *Науковий вісник Мелітопольського педагогічного університету. Серія: Педагогіка.* 1(26) 2021. с.77-83.

Інтернет-ресурси:

1. <http://osvita.ua/school/psychology/> – освіта. ua.
2. <http://www.meta-ukraine.com> – Мета – українська пошукова система.
3. <http://management.com.ua>.
4. <http://www.google.com> – пошукова система Google.
5. Дніпропетровська обласна універсальна бібліотека – www.libr.dp.ua
6. <http://osvita.ua/school/psychology/> – освіта. ua.
7. <http://www.meta-ukraine.com> – Мета – українська пошукова система.
8. <http://management.com.ua>.
9. <http://www.google.com> – пошукова система Google.
10. URL:http://psychologis.com.ua/metodika_cennostnye_orientacii_rokicha.htm
11. URL:http://psychologis.com.ua/test_mezhlichnostnyh_otnosheniy_liri.htm.
12. www.psylib.kiev.ua – сайт психологічної бібліотеки Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури суспільства.